

בעין התחרותי יודע הרב הגדול שאפילו אם יצא במחאה לא תועיל לו אדרבת!

ומה יעשה למשל ר' עזמות אם בא לערנו יהודי אחד המתחכך בין הספרים והעתונאים וקורא את שמו דפרטי ממש כשמי אני ולא עוד אלא שהוא כותב מאמרים בהפועל-הצעני ובעתוני אמריקא-והותם בשמי ממש? מילא, זוהי עוד חצי צרה העיקר הוא שהוא הותם גם שטרות, וכל ההודעות וההזמנות לתשלומים מקפת-מלוהי קפתיעם ושאר הקופות של שטרותיו באות אליו וממלאות את כל כיסי? מה אני עושה? לא יצאתי חלילה במחאות בעתונים כ"רב צער" או בעלייה-החובות והשטרות שלי עליו וכימילא יחליף את שמו...

ולא רק הרב יעקב מאיר זכה לכך אלא גם הרב קוק ורבים מהתיירים האמריקאים הולכים לבית-הרב לקנות "טיקטס" (כרטיסי נסיעה) בחשבם

רותי "רב צעיר" ושבד קיתון של רותי הים על בעל המודעה שהוא כנראה רב צעיר באמת וכלי מרכאותי כמש כמו שעשה פעם הזקן "בן-עמי" לאיזה ספרדי צעירי שהעזו לפרסם מכתב או מאמר קטן ב"דאר היום" בהתייחס "בן עמי".

וכשקראתי את ה"מכתב אל המער-כת" בהחאר נגד הרב הצעיר "שהעזו להשתמש בשמי" ודרש מאת המערכת בכל תקף "להיות זהירה מכאן והלאה במודעה כזו", שאלתי: כל כי האי ריתחא למד? וכי מינופולין יש לשמות בעולם הזה?

הנה למשל יש בירושלם עיה"ק יהודי המתגורר כול בתו ורשוי שקורד אים לו "חכם באשי" וחושבים אתם אולי שהוא רב צעיר או זקן או אפילו ספרדי? — חלילה! הוא פשוט רצען אלא ששמו נקרא בישראל "יעקב מאיר" וליצני הדור כנו אותו בשם חכם-באשי ולא דאינו אף פעם שרכנו הגדול יצא במחאה נגד זה וימצא כאן

הומישי ה"קנופ" והיו להותם אחדי וחמישת ה"ממברס" של "הקומיטי" לא הנז את החותם הזה American Jewish mission עד שלא קבל כ"א מהם את חלקו ברה"ש ורק באופן כזה בא איש איש מהם על שכרו שזה בשות...

וכיוון שאנו מדברים ביהודי אמריקא-ריקה נזכרתי במעשה אחר שהיה לא בצפת אלא באמריקה גופא ושנתפרסם בעתוני אמריקה בזמן האחרון: ומעשה שהיה כך היה:

רב צעיר אחד פרסם מודעה בעתון העברי "הדואר" וכדרך המבקשים משרה לפרנסה על ידי מודעה הכריז על סחורתו ופרש בסגולותיו ולא עוד אלא שהעתון פרסם בראש המודעה כמנהג אמריקאי ובאותיות גדולות את השם **רב צעיר**. ואולם המודעה הזו הגיעה לידי הד"ר חיים משרנוביץ שבהר לו זה כשלושים שנה את השם הספ-

המקום ובא על שכרו בשליקים אחדים שהיה משלשל לתוך כיסו כנהוג-מכיוון שנודע לשאר החברים שהנ"י שיא שלהם עושה "ביונים" לעצמו בהותמת, יצעקו: למה יגרע חלקנו? ועשו מיטינג גדול והחליטו פה אחדי שאסור להשאיר את החותם בידו איש אחד אלא שיהא מופקד אצל כלם כדי שיוכלו ל הנות כלם מהכנסות ה"קנופ" חלק כחלק? ואולם כאן מתעוררת השאלה? כיצד אפשר להפקיד הותם אחד בידו חמישה "ממברס"? ואולם יהודי צפת אינם חולים על השכל וכש"כ "ממברס" אמריקאים, ונפלו על המצאה גאונית הראויה רק לאדיסון, דהיינו כיצד? נטלו את החותם והתכוו אותו לחמישה חלקים שוימי וכ"א מחברי הועד שמר את חלקו בביתו-ובשבא יהודי לקבל תעודה אמריקאית וזה הזקן ל"קנופ" שלהם היו כל חברי הועד מתכנסים לבית הנשיא ומביאים איש איש את חלקו מן החותם והיו אוגרים וקושרים בחוט את חמישת

הבין ה"ערל" כי אין זה "היו סקול", לא בית כפר עליון ולא תחתון אלא פשוט ישיבה של בטלנים מיסודו של הרידב"ז זצ"ל, וה"דוקטור" דנו הוא אחד המלמדים... * * *

הואיל וכך אספר לכם מעשה שתית בק"ק צפת עוד לפני המלחמה בימים ההם ניסדה שם זברה של נתיני אמריקה כלומר יהודים שהורתם ולידתם היתה בכוצץ ובישיבישיק או אצל "זה" ולא האו את אמריקה בעיניהם ובכ"ז זכו לפספורטים אמריקאים עד היום הזה... להברה זו היה כתריסר "ממברס" כלומר חברים שעשו "מי-טינגים", ז"א אספזה ובהרו מתיכם "קומיטי" של חמישה "ממברס" עם "פרוידנט" ו"סקרטרי" ושאר ירקות, נוסח אמריקה והעיקר שעשו להם חותם גדול שנקרא בפיו אנשי המקום "קנופ" (כפתור) וחנשיא כלומר "הפרוידנט" חיה גינת את ה"קנופ" הזה על כל תעודה הנחוצה ליוזרי

בשם "ישיבת סקוציה" ואת זה לעמת זה עשה אלהים-אנגלי נוצרי נקלע לק"ק צפת בעברו ברחוב מול ה"אופירה" החדשה שהולכת ונבנית עכשו ראה שלט באנגלית High School מסתמא רצה האנגלי לבקר את בית הספר העליון האנגלי אשר בארץ-הקדש, עלה על המדרגות ונכנס ישו ואל האולם והנה ראה לפניו מנין של בחורים יושבים ברמולקיתיהם ומתנענעים בפאותיהם ובקול רם על הגמרא- — היכן הדיקטור? — שאל הגוי בלשונו צאת התלמידים- — אצלנו אין "דרקטור", ענה אחד מהם. "דרקטור" יש ב"אליוניץ" (אל אנס, כלומר בית"ס של חב"ח) וגם ב"בונק", כלומר הבאנק- בינתים נתקרב אליו יהודי קטן וגבו בצדו השמאלי ופנה אליו בלשון דייטש: וואס ווילל דער ערל? (מה רוצה ה"ערל", כלומר הנוצרי?). בקצורי מתוך דברי ה"דרקטור" הקטן הזה

דמושבות לקיים מה שנאמר: אכן מאכנו הבונים היתה לראש-פנה-ואל תקרא בונים אלא בנים, כנגד ארבעה בנים של ההגדה שהוריהם (אהד מהם הוא חבר העד ו"מאכער" שלם במושבה!) שלחו אותם לרעות בשדות אחרים ולמצא "ירק" על הרי צפת... אגב, מספרים כי יהודי פולני בא לצפת ועבר ברחובות העיר, והנה הופיע לנגד עיניו שלט גדול ועליו כתוב באיתיות עבריות גדולות ומרוב-עות: "ישיבת סקוציה". סבור היה היהודי שכאן ישיבה של חסידי קוצק ונכנס למקים של תורה-כשבא לפני ולפנים ראה לפניו מלמד אחד גבה קומה שהוא הולך בגלוי-ראש ולבוש כאחד החברים ולפניו יושבים תלמידים ערבים יהודים ואנגלית- — איזה מין ישיבה של גויים? — שאל היהודי הפולני בתמיה גדולה, והסבירו לו אנשי המקום כי אין זו ישיבה של חסידי קוצק אלא מדרש של הסקוטשים באנגליה שתרמנו ללשונו

מבשר למטה

שאלתי מאת אחד החברים הצפתים הפק- היום — וכי יש יהודי בצפת שאינו פקח? — ע"א המעב בערו, וענה לי כי המקום היחיד די בארץ שאין שם משר הוא צפת — צפת! — "מחמת, כך הוא אומרי שבעולם לא היה טוב בצפת וע"כ אין עכשו רע ואין מיטבר... ובכ"ז יש ב"ה פרנסה גם בצפת לרופאים ולרוקחים מהמת שהקב"ה הזמין להם אפדיה של שפעת ושל חנוך משפיע בעיר זו- ילא רק הגזבר של "הבנק שלנו" שולח את בנו לבית"ס של המסייף אלא שני מינונים ויהודים צפתיים והרדמ, וגם אכרי

שזוהי הסוכנות של "קוק" בעירנו, ואגב הם הוטפים שם גם "קדושה" ו"ברכו" במנין...

וספר לי המופר ז. קוטלר, שפעם באה אליו משפחה שלמה ירושלמית, כלם לבושים בגדי שבת ונכנסו ישר לכישרו בקרן הקימת. חשב מתהלה שבאו לרשם את עצמם בספר-הזהב וקבל אותם בכבוד גדול ובקש מהם לשבת והכניס את הארון וה"מיסים" שלי אל אום שקי. ואולם עד מהרה נתברר להם כי באו להצטלם אצל קוטלר, כחמת שראו איזה שלט כזה ברחובית ירושלם...

ובכלל יש לי טענה לרבנו של עולם שיצר את בני-האדם ואת שכותיהם, מפני מה קרא לפקיד קצר-קומה בקפת-מלוח בשם ג'ר'ים מ'ן ז'לפקיד ארוך בקרוץ כוד בשם ק'לי'נימ'ן? ומתו השכל, רבותי, שיש בשכונה זוהת בירושלם משפחה שאין שם שלום-בית, לא עליכם, והנה שם האשה "זיסל" (מתוקה) והיא ממרדת את ה' בעלתן ששבה להכעיס, "חיים"

ולא ראה יום טוב בחייו, וליתר בטחון יש לו הותנת מרשעת ושמה "גיטל"? (טובה).

ולכאי יש בצפת, למשל, חזן זקן בקי ורגיל שאין לו קול, ושמו דוקא "זינגר" (משורר) ופגשתי פעם בבית-המספר של כספי דיסקין וקפלן סוחר-נוסע אמיד, שעשה עמי הכרה והגיש לי את כרטיסו בשם "האבע-ניכטס" (שאינן לו כלום), וכלם פנו אליו בנר-מניית: "גוטן טאג הערר האבע-ניכטס!" והוא נענה להם ברצון.

* * *

וכשעברתי בשבוע זה עם חשכה ברחובות טבריה ושתי רגלי טובעות ושוקעות בבוע כאותו תרגנול ששקע בביצה ולא זו מכיכמו, הרים רגל אחת ושקעה הרגל השניה, הוציא את רגלו השניה ונכנסה רגלו החאשונה, וראיתי כמה בנות-ישראל טנכשלו, לא עליכם, ונכיערו רגליהן בראש כל הוציות טבריה, והנה הגיעה לאזני מימרא יפה מפי יהודי ספרדי, מימרא ערביית שאמר בחרוזים על טבריה:

"בסיף האדיק
ובשיתה ג'אדיק!"
זמיד דשמתי לי גם בעברית:

בקיץ שדפון
ובחרף שטפון...

וכשדברתי עם ידידי הרוקח בגליל העליון על השפעת שהשפיעה על הג'יל ואין לך בית שאין שם חולה או שנים או כלם, הסביר לי עפ"י חכמת הדוקטוריה והבלשנות הטובה עליו כי השם של המתלה "איפלואנזיה" מקורו בערבית עוד מימי ספרד. כשהיו טאספמיה פרצה המחלה הזו וקראו לה בלשונם ועפ"י דרך הטבע, כמנהגם: "אנפ-אלענזה" (אף העז שהוא נוזל תמיד). ואולם הנוצרים שבשו את השם הערבי הזה ונהפך בפיהם במקום "אנפ-אלענזה", בשם "אינפלאנזה", בשם שנתחלף השם "ג'בל אל-ענטר" לשם "גיבראלטאר", כידוע.

וראיה לדבר, סיים הרוקח-הבלשן שלי שקוואים למחלה זו בשם ה"איס-הנילקה", בלומר טאספמיה.

* * *

ומכיון שאנו עוסקים בבלשנות, אספר לכם עוד עיכרא ואחת אמיתית ונכונה מההצגה האחרונה של האופירה בעירנו.

כשהחם המסך במערכה הראשונה פנתה אלי שכנתי הצעירה שישבה לשמאלי ושאלה נמיני פתאם: אדון עזימת! היכן הם הוג'וניטים?"

מתחלה לא הבינתי את שאלתה, ואולם מיד עלה במחשבותי כי בודאי מתכוונת היא ל"הוגנוטים" והיא חשה בה לתומה בקראה את השם הזה על המודעות בעברת כי אלה הם "וגוניטים" Wagonettes ב"הא" הידיעה: ה"וגוניטים" או יותר נכון בהא אי-הידיעות.

—ה"וגוניטים" כבר נסעו... עניתי לה אף אני בתמימות. ובסוף המהזה כשהתחננה ולנטינה לפני ראול, שישאר עמה וצעקה בקולה האדיר: "ראול! ראול!" פנתה אלי שוב שכנתי הצעירה מרוסייה בשאלת שניה:

— למה היא צועקת "קאראול?" (גוואלד!)

ואמרתי לה: אל תקרא "קראול" אלא ראו ל בעצמו.

בצאתנו מהאופירה שאלתי מאת אחד מכני-דודנו מהמשכילים שבהם לחוות לי את דעתו על ההצגה וענה לי בלשונו:

— איני מבין גדול בשורה אבל ראה ראיתי כאן התחרות של רגלים יפות ביהוד של נכרם ושל ה"פאג" (נער המלכה...)- ואולם, הוסיף המדבר ברי, ראיתי כאן "מודה אנטיקה" (אפנה עתיקה) ולא כמו בזמננו: הגברים היו מקצרים בתחתונים והנשים האריכו גם בתחתונים וגם בעליונים, אפילו בשעת הבלט...

אגב, נודע לי ממקור נאמן, כי האופירה שלנו קבלה תמיכה הגונה מאת פרד מונד ע"י גלדווסר, מפני כי הקומפוזיטור מאירבר—כך הוא אומר היה קרובו ושאר-בשרו.

מהביא-תיתי! לו נמצאו "קווינים" כאלה גם לשאר הקומפוזיטורים של

האופירה שלנו ולכהפ"ח לפרופיסור וינברג שזכת לפרס באמריקה בעד ה"אופירה" שלו— "החלוץ"! ובשבוע האחרון עברתי לפני מלון-יוז וראיתי בנופיא שלמה של יהודים עבדקנים ובעלי-פאת עומדים ומת-וכחים בידיהם ובקול רם והדבור יוצא מפיהם בניגון וכתמיה, כאורה יהודי פולניה.

פתאים נתן אחד מהחבורה צו ללכת אחרו וקרא בלשונו: גא-איון צום קור-ניולו" (נלך אל הקונסול). מסתמא נסתפחתי אל העליה הרביעית הזו והגעתי עמם אל משרד הקונסול הפולני, ושם נודע לי כי הרבי מיבלונה היה שם ובקש ויזה לפולניה, ואולם החסידים שלו התנגדו בכל תקף לנסי-עתו זו ודרשו מאת הקונסול לעכב לו את הויזה.

והקונסול נענה לבקשתם של החסידים. כנראה, שאינם יכולים להפרד מאת "הרבי" שלהם כ"ז שלא יסדר את הענין בנהל-קישון...

עזמות